

1000
T. 1000

1-148
4-87

891.99

4-17

Օ. ԶԱՐՄՈՒՆԻ

Ծ Ա Ղ Ի Կ Կ Ը Փ Ե Տ Տ Ե Մ

(Քերթումներ)

1928
Ս Օ Ֆ Ի Ն

Որոշած եմ սակայն Բ.
Հրատարակիչը կը խոս-
րակել, տեսութիւն մ
և ցոյց տալ թէ ի՞նչ
քու ապագայ տարիք:

Տպագր. Գ. Պալըզեան — Յար Պօրիս 89 Սօֆիա

725-2011

Լ Ո Ւ Ռ Ս Է Ր

Հոգիիս մեջ մասուն մը կայ,
հոնարհ, անուժ եւ անանուն,
Ուր՝ ես բարի քիստնեայ,
Կ'աղօթե՛մ օր եւ իրիկուն:

Մասունքն այդ կոշկակ չունի,
Զկան սուրբի նկարներ ալ,
Ո՛չ խաչ, ո՛չ գիրք, ո՛չ գրակալ,
Ո՛չ քանոնայ մը ծերունի.

Այլ՝ միայն քո՛ւ պակեղի է
Դրուած՝ Մարիամ մը՝ հեզ, բարի,
Որուն առջեւ, սերքս մոմ մ'է,
Որ լո՛յս կուտայ ու կը վառի՛...

Ա՛հ, երկիւղած, քեւասաւա՛ծ,
Նկարիդ դիմ, ես կ'աղօթե՛մ,
Ի՞նչու չիսես, ո՛վ իմ Ասունած,
Պաշտամունքս անհունօրէն...:

Ի Տ Է Ս. Լ. Ի Ն

Քու ծնունդդ անյայտ է, եւ անսոյգ՝ քու վախճան,
Այլագան են ձեւերդ, նայած մարդոց բաղձանքին,
Ու դեպի բեզ կը վազեն, է՛ն խոնարհեն, է՛ն սիսան
Մարդկութիւնը աշխարհին:

Ազգերը բեզ կը պաշտեն, անձերը բեզ կ'երազեն,
Ամենուրեք դու կ'իշխես, Աստուածէն մե՛ծ ու վսեմ,
Եւ ամբոխներ շունչիդ տակ, ուժիդ ներքեւ մոգական,
Կրակ ու բոց կը դառնան...

Կապոյտ քոյնին ես նման, սրաքոյն՝ գեղեցիկ,
Անցած նամբադ անմասոյց, փռալի՛ց է, խիներ կան,
Ուր՝ կարօտ կը հիւծին, կը տառապին, կ'արիւնին
Հոգիներ՝ ձեր կամ պարման:

Քեզի հասնողն իսկ հպարտ, ա՛ն, խեղճորէն երջանիկ,
Տառապած է ու խոցուած, քու հմայքիդ խաղալիք,
Եւ առջեւն վեհ բագիւնիդ, զոհաբերած է իրեն
Բոսորագոյն արիւնէն...

Ու դարերուն հետ, հիմա՛, երբ ես բեզի՛ կը նայիմ,
Իմ աչքերուս առջեւէն, կամ՝ խորեւէն իմ մեջիս,
Կարգով, շարժով յամբարէն, կմախմները, տե՛ս, կ'անցնին
Ձոները՝ քու հրայրքին...:

Պ Ա Տ Ր Ա Ն Ք

Ամեն գիշեր զլուխըս բարձին,
Կը մտածեմ ես քաղցրորեն,
Հոգիս նորե՛ն
Կը խենդեմայ՝ պահեն աղուո՛ր երազանքին...

Շատ կոյսեր կան, զորս չեմ նանչնար,
Զանոնք քեռ կը տեսնեմ ես,
Պատահական անցորդ մ'ինչպես,
Բայց ինձ համար՝
Ես դարձեր եմ լուռ սիրահար...

Եւ կը խորհիմ՝
Ո՞վ ինչ գիտէ, ո՞վ ինչ կ'զգայ,
Կոյսերն ամեն՝
Երբ կը սիրե՛մ, կը համբուրե՛մ,
Մտիս խորեն,
Երբ իմ հոգիս խաղա՛ղ, անդո՛րր
Կը քնանա՛լ,
Սնունց անո՛ւտ համբույրներեն...

Ա Շ Ն Ա Ն Ծ Ա Ղ Ի Կ Ն Ե Ր

Գարունը անցուցած ծաղիկնե՛ր գիտեմ,
Որոնք՝ մեկուսի, դաշտերուն վրան,
Կամ՝ խորշերուն մեջ, մերք տեսում կուլան,
Եւ մոռցո՛ւած, լիճ՛ւած ըլլալունը ընդմիտ,
Ունին լո՛ի՛ն վիտս:

Անցորդներն անփոյք, զանոնք կ'անցեսեն,
Զի՛ զարունեն վերջ, տգուճե՛ր էին,
Զի՛ բոյրք անոնց, առե՛ր եր քամին.
Ու այդպես կը հիւծին, մունջ ու անտեսունջ,
Մինչեւ մահո՛ւան շունջ:

Ես՝ տղայ մը դաշտի, երբ կը փնտսեմ ձեզ,
Վիտս մը կունենամ, ու կը խորհիմ հեզ.
Լաւ չե՞ փնտսուիլ, գէթ հրպու՛մ մը զգալ,
Տա՛մ շունջի մը տակ, քան քե, ա՛հ, մի՛նա՛կ
Թօշնի՛լ ցուրտի՛ն տակ:

Յաւրս՝ կուրծքիս տակ կուտակուած՝ հրաբուխ մը,
 Զերք լեռներուն,
 Պիտի սարսէ՛, որ մը հին - հին գանոյ՜ները
 Աստուածներուն . . . :

ԼՈՅՍԵՐ, ՅՈՅՍԵՐ

Անտառին մէջ, ման կուգայի
 Ուտ գիշերին :

Մո՛ւր եր. — կային գիծեր լոյսի —
 Փոստուաներ կը բռնէին :

* *

Այդ անտառն է մեր հոգին
 Խորհրդալո՛ւն.

Կը քափառինք տառապագին
 Բղձանքներով՝ աչերնիս կո՛յր :

Սակայն զմեզ կեանքին կապող,
 Մեր ներսիդին,

Փոստուաներ՝ զերք բացխփուող
 Լոյսե՛ր, յոյսե՛ր կը բռնէին . . . :

Ի Ղ Ձ

Ըլլամ՝
Սիւք մը բուրեան,
Մեղմ ու քնոյթ,
Քեզ համբո՛յր տամ...

Ըլլամ՝
Արեւէն ցոլք մը տաք,
Կամ՝
Լուսնէն շող մը արծաթ,
Ու քաղցրօրէն վրադ իյնամ...

Կոյս ու վայրի վարդ մը ըլլամ,
Եւ երբոր գաս, քաղիլ դու զիս,
Ո՛վ սիրելիս,
Չեմքեռուդ մեջ,
Կամ՝
Կուրծքիդ վրան,
Նշանկութեամբ ես մահանամ...

Մ Շ Ա Կ Ը

Իմ երազուն հոգիս կ'ըլլայ, յուսի, պարսաքս դաւս մը
շիտակ,

Մտածումս՝ մշակ մը հեզ, հաւատարմութիւն ու ծաղան,
Առատօրէն ան կը ցանէ, ո՛չ քի գարի, ո՛չ քի ցորեան,
Այլ՝ երազներ ու բաղձանքներ, քաղցր յոյսեր, սերե՛ր
միայն:

Յանքս յանախ, ա՛հ, չը գիտեմ, հողին տակ կը փնտնայ,
Կամ՝ երբեմբ սերմերն ալդ, կ'ուռի՛ն, կ'անիս ու կը ձլի՛ն,
Եւ կանանչը աղածրի, ծովու նման, կը ծփծփայ,
Եւ յոգնատանջ մշակն խոնարհ, կ'օրհնէ արքա արքով մեկին:

Սակայն, աւա՛ղ, մայր բնութեան տարերք չար անմեկ-
նելի,
Ո՛հ, քոյլ չեն տար որ հասուննայ, բերք առատ, բերք
բարի,
Ներքեմ երես, ծիլերն կանանչ, եղբորէն լուռ կը խան-
ծին,
Կամ՝ կը քանդեն հեղեղները, կարկուտն, խորտակ, ան-
բաղձալի:

Մշակն յամառ, մշակն անխոնջ, մի՛շտ յուսալից, եւ մի՛շտ
հպարտ,

Կը սերմանէ իր սերմընցուն, իտեպնե՛ր նուիրական,
Է՛հ, գիտէ որ, օ՛ր մը, օ՛ր մը, պիտի հնձէ դաւսէն իր ցան,
Ու բարութեամբ պիտի լեցուի, իր սնակըն հայրենական...:

Հ Ե Ր Ա Ն Ո Ս Պ Ա Տ Կ Ե Ր

Երազանքներս են հերանոս այս իրիկուն,
 Որոնի՜ անխոնջ, պիտի կերտեն՝ նուիրակա՜ն
 Ստինգներուդ կար ներմակը կախարդական:

* * *

Է՛ն բարձրաբերձ, է՛ն վեհապանձ կոյս լեռներէն,
 Մ՛սածուժներս՝ մաքուր, անբիծ ձիւն կը բերեն,
 Ուր՝ անսահման ներմակութիւնն է պսպրդուն:

Ու ձեւ կուտան, առանց հեւքի, լո՛ւռ կ'աշխատին,
 Որ ձիւնաշէն ծիծերդ ըլլան շա՛ս բնական,
 Ու ըղձալի՜ աչերս անոնց յառա՛ծ մնան...

Պտուկնուն տեղ՝ նարսարօրէն, տե՛ս, կը դնեն
 Կարիլ մ'արիւն, կամ՝ ելակ մը, վարդի մը թերթ,
 Կը խոտլեն, կը շարշարեն ինձի նորէն:

Եւ երբ, անա՛, այդ հերանոս, պերճ պատկերին
 Վրայ յաւած, կը համբուրե՛մ զանոնք երկա՛ր,
 Իմ համբոյրիս, կրակ շունչին տակ կը հալին...:

Ճ Ր Ա Գ Ի Ս

Ո՛վ իմ ճրագս առկայծուն, այս իմ խուցիս մեջ օտար,
Կը պլպլաս երեւուն, իբրեւ կայծ մը մշտավառ
Լուսաւորչայ Կանքեղէն, որ երկինքէն առկախուած
Արարաթի կասարին, անշիջելի է ըսուած:

Եւ անարգել կը սփռես լոյսըդ սկար ու վսիս,
Ու չես մարիւր մանաւանդ ո՛չ շունչերէ շարախինդ
Եւ ոչ ալ ցուրտ հիւսիսի խելառ հովէն աւերիչ:

Ո՛վ իմ ճրագս, շանհետի՛մ, խաւարին մեջ անսահման,
Զի՛ միայն դուն ցոյց պիտի տաս, ինքնասիւղ ու հարազատ,
Դիմագծութիւնքս իմ ու կեցումքս ալ հպարտ
Յատկանիւթերովն Յեղիս, ազգութեամբքս իմ Հայկեան:

Ու պլպլա՛յ, զի՛ քո՛ւ ալ անսպառ է ձեռքդ յաշ,
Զի՛ իմ կամքս մշտնապէս կը լեցընեմ ես յօծար,
Եւ հաւատքովս կը պահեմ բոցըդ անմահ ու անմահ...:

725-2014

Ա Ղ Ո Ւ Ո Ր Ա Ղ Զ Ի Կ Ն Ե Ր

Տե՛ր իմ, աղջիկներն սիրուն ու աղուոր,
Հրեւեակներ՛ր եմ,
Բայց, անոնք, որպէս դէւեր անաւոր,
Զիս կը հալածեն...

Իմ համբուս վրայ, ցոլֆեր խուսափող
Կը տեսնեմ, կ'անցնին,
Մարմիննին լո՛յս է, մարմիննին դիւրո՛ղ
Ու երազային:

Տե՛ր իմ, այդ բոլոր աղջիկներն քնո՛յլ,
Ու հրաշագեղ,
Հրայրք եմ եւ սե՛ր, բաղձանք մը անուշ,
Հեռանք մը շեղ.

Ի՞նչու վի՛տ ալ եմ, հեծֆ տուող սրտիս,
Հիւժող ու սանջող,
Մասուց՝ անմատոյց՝ այդ գեղեցկանիւս
Կոյսերն լուսաւող...:

ԱՐՁԱԿ ՏԱՂԻԿ ՄԸ

Մ Ա Հ Ե Ր Գ

Մեկ է ձամբան — փռոս քե հարք — մենք կը քա-
լենք — ուրախ՝ սրտում — դեպի մահուան։

Ոմանք կ'երգեն, ոմանք կուլան. ոմանք անհոգ,
ոմանք քուլառ. նորի կամ կուլոս, քով քովի ենք, բոլորիս
ալ մեկ է նամբան. կ'երթանք մահուան։

Ո՛չ դուռն հրճուե, ո՛չ ես սխրիմ, տե՛ս, քաղաւո՛ր,
ուղեկից ենք, մեկ է նամբան, ուշ, կամ՝ կանուլս, կ'եր-
թանք մահուան...։

Ս Է Ր

Սերքս՝ ծով մըն է, խորունկ ու անհուն,
Բայց այնքա՛ն խաղաղ, այնքա՛ն հանդարտիկ,
Որ չունի նոյնիսկ մեղմաւարժ ալիք։

Եւ արծաթափայլ ձուկերու նման՝
Իդձերքս անքիւ, իդձերքս պէս պէս,
Կը լողան անխոնջ, լոկն քաղցրահեղ։

Ու երբ օր մը, ո՛վ երազ աղջիկ,
Ափունքը իջնաս յօժար, սրտագին,
Քեզ պիտի տանիմ, բացերը ծովին,
Աստուածացումի՛, ո՛վ կոյս գեղեցիկ.

Եւ դուռն այն ասեմ, մերկ ու հոլանի՛,
Պատկե՛րդ պիտի տեսնես ծովին մէջ կապոյտ,
Եւ գուցէ ապշիս — «ա՛հ, գոչես ինձի,
Այս ինչքա՛ն խորունկ, պայծառ ու անփոք...»

Խ Ո Ր Հ ՈՒՐ Գ

Մի՞տս մնացիր,
Ո՛վ փաղցրալիր
Դու հոգի,
Սրտիս կարօտ,
Բայց անծանօթ
Մը ինձի:

Եւ ոչ մէկ օր,
Չեմ ուզեր որ
Յայտնուիս,
Մնաս անհաս,
Քաղցր երա՛զ
Մը սրտիս:

Մտնու՛րս ես
Կերտեր եմ քեզ
Անքերի՛,
Կը հիանա՛մ
Քեզ անսահման.
Ո՛վ հոգի:

Մի՛ յայտնուիր,
Հիասթափ
Ես չըլլամ,
Հոգիիս մէջ
Փլուզումբդ,
Չի տեսնա՛մ . . . :

Չ Ա Ր Զ Ա Ր Ա Ն Ք

Տե՛ր,
 Խաչիդ համար,
 — Զոր պաշտեցի՛ հաւատֆով —
 Մարդիկ ելան,
 Մասադ ուսիս,
 Վրան դրին,
 Խաչրդ սիրուած,
 “Տա՛ր”, — ինձ ըսին . . . :
 Խաչիդ ներքեւ
 Կորախոնակ ու ֆրճաքոր,
 Թարմ սարիֆով,
 Մի՛շ գառիվեր
 Ընկնուեցա՛յ, տառապեցա՛յ . . .
 “Քալե՛, ֆալե՛”, — սպառնացին՝
 Փռո՛ւ, խնո՛ւ համբաներէն,
 Ոտքս բոպի՛կ արիւնեցաւ . . .
 Սուրբներով կուշի՛ս, արսի՛ս
 Արիւնն անմեղ կաթկրեցին,
 Ճամբուն վրայ չարչարանքիս . . .

Ու ֆաւերով, գլուխս անտո՛ւն,
 Քարկոծեցի՛ն անհունօրէն,
 Զիւն մարմինքս հարուածներէն,
 Պսա՛ւ, սեւցաւ . . .
 Մինչդեռ անոնք, չարչարանքիս
 Տե՛ս, կը ֆրճա՛ն . . . :
 Որֆա՛ն, որֆա՛ն ես ֆալեր եմ,
 Թարմ սարիֆով խաչը ուսիս,
 Մի՛շ գառիվեր,
 Փռո՛ւ, խնո՛ւ համբաներէն,
 Որֆա՛ն, որֆա՛ն բարձրացեր եմ.
 Տե՛ր, Գողգոթադ, վարը՝ ցածկեկ՝
 Բլուր մըն է կարծես չընչին,
 Ես երկնքի՛ն եմ մօտեցեր՝
 Արիւնեղէն, տառապեղէն,
 Դեռ չե՛մ գիտեր՝
 Ո՞ւր ես դո՛ւն, Տե՛ր . . . :

* * *

Երգի՛ք մը հարկ է, քիչ մըն ալ ինձ հող,
 Վար ու ցան ունիմ,
 Ապերա՛խս մարդիկ, անտո՛ւն ու անհո՛ղ
 Ես ի՞նչպէս ապրիմ:

* * *

Ա՛հ, ինչքա՛ն չքնաղ, կոյսեր անըման,
 Հոգիէս անցան,
 Երազներ տուին, իղձերը ծլան,
 Քաղեցի՛ն, անցա՛ն . . . :

ԴԱՌՆՈՒԹԻՒՆ

Տունըս լիւած, գիւղըս աւերակ,
 Թուառ եմ անէր.
 Օրհնութիւնդ՝ որ պիտի գայ սրեղ բարութեան,
 Ես ի՞նչ ընեմ Տե՛ր . . .

Նժդեն ու միմակ, նօրի ու սրտում,
 Կ'ապրիմ այս օրեր.
 Ողորմութիւնդ՝ որ պիտի գայ հոգիէդ անհուն,
 Ի՞նչ ընեմ ես Տե՛ր . . .

Իմ հարազատներ հողին յանձնեցի,
 Ես ալ եմ հալեր.
 Փրկութիւնդ՝ որ պիտի գայ գերեզմանէն ետ,
 Ալ ի՞նչ ընեմ, Տե՛ր . . . :

Հ Ե Ք Ա Ն Ո Ս Ս Կ Ա Ն

Աղջիկ, դեմքս ես կանգնեմ,
— Բարձին վրադ կը հսկե —
Սիրքդ սափոր մը քե,
Աչքս եմ զոյգ մ'աղբիւրներ,
Նայուածքս՝ սե՛ր կը վազէ . . . :

Աղջիկ, քովիկս շնորհ մ'ես,
— Վրադ քո մը կայ լուսնի —
Մարմինդ մեհեան մ'ե կուտի,
Հաւասաւոր քուրմի պէս,
Սրէս՝ աղօ՛թք կը բղխի . . . :

Ա՛յ, հեքանոս դու աղջիկ,
— Գեղեցկութեան դիցունի —
Ըլլամ՝ եղնիկ մը վայրի,
Ու բագիւնիդ նուիրուած,
Ողջակիզուի՛մ երջանիկ:

Կ Ե Ա Ն Ք Է Ն Մ Ա Հ

Տառապե
Հոգերե
Հիւժեղով :
— Կեա՛նք է :

Օրորուէ
Ու զբզուէ
Հաւաստով :
— Յո՛յս է :

Սպառուէ
Զարչարուէ
Յուզումով :
— Սե՛ր է :

Իդձերե
Դու մաշուէ
Հոգիով :
— Կարօ՛՛ս է :

Խաղաղէ
Հանդարտէ
Խոնջ մարմնով :
— Այդ մահ է :

Ճ Ա. Կ Ա. Տ Ա. Գ Ր Ի Ս

Ու նայուածքս՝ կը սուզի՛, խորն անցած դարերուն,
Հո՛ն, նորէն քե՛զ կը կարդամ, հակսին վրայ պապերուն
Որոնք՝ հպարտ ու արի ու կեցուածով մ'աննրկուն,
Դիմացան քու դաւերուն :

Թոռներէն եմ ես անոնց, անընկճելի՛, յաղթասէ՛ր,
Հարուածներուն բուռունցիկ, կուրծք եմ տուեր անվեհեր,
Մարմինս արդէն խոցոտուած, ի՛նչ փոյք, ի՛նչ փոյք, ան-
նրման

Հոգիս՝ անեղծ է սակայն :

Այո՛ տունքս քանդեցիր, գիւղքս մոխիր եր դարձեր,
Մինչ հայրս խոնարհ մէկ մեակ, կը հերկեր հողն ար-
տերուն,

Արեւուն տակ, բուռ-բուռ սերմ, իր օրհնութեամբ կը նետէր,
Կանգնած դաւսին մէջ հեռուն :

Ու քանդեց'իր, քանդեց'իր, ամէն ինչ որ շինեցի
Նրկիս վրայ բաղձալի, կամ՝ իմ մտքիս մէջ խոհուն,
Բայց կը հնչեն տակաւին, տակն այս օտար աստղերուն,
Իմ երգե՛րքս քաղցրասուն :

Կը պառկի հողն հայրենի՝ հոգիս մեջ այս վսեմ,
 Որուն վրայ երբեմն քաղաւորներ, իշխաններ
 Ու իմ պապերս ապրեցան, անոնց փառքերն համօրէն
 Հո՛ւս, սրժիս մեջ են քաղուեր:

Ճակատագիրս դժիւե՛մ, կը հեզնե՛մ քեզ անսահման,
 Զի՛ սրժիս մեջ Մատի՛ս կայ, կը իծաղի՛մ ես մահուան
 Եւ գուն ինձի, ինչքան ալ ուժգին սարսե՛ս, կամ՝ զարնե՛ս
 Բայց, զիս քանդել կարող չես . . . :

ՆԱՅՈՒԱԾՔՆԵՐ

Քաղցրանեզ ու ռաբ
 Նայուածքնե՛ր գիտեմ,
 Որոնք՝ շատ յսակ
 Կ'ըսեն. — «Կը սիրե՛մ . . .»

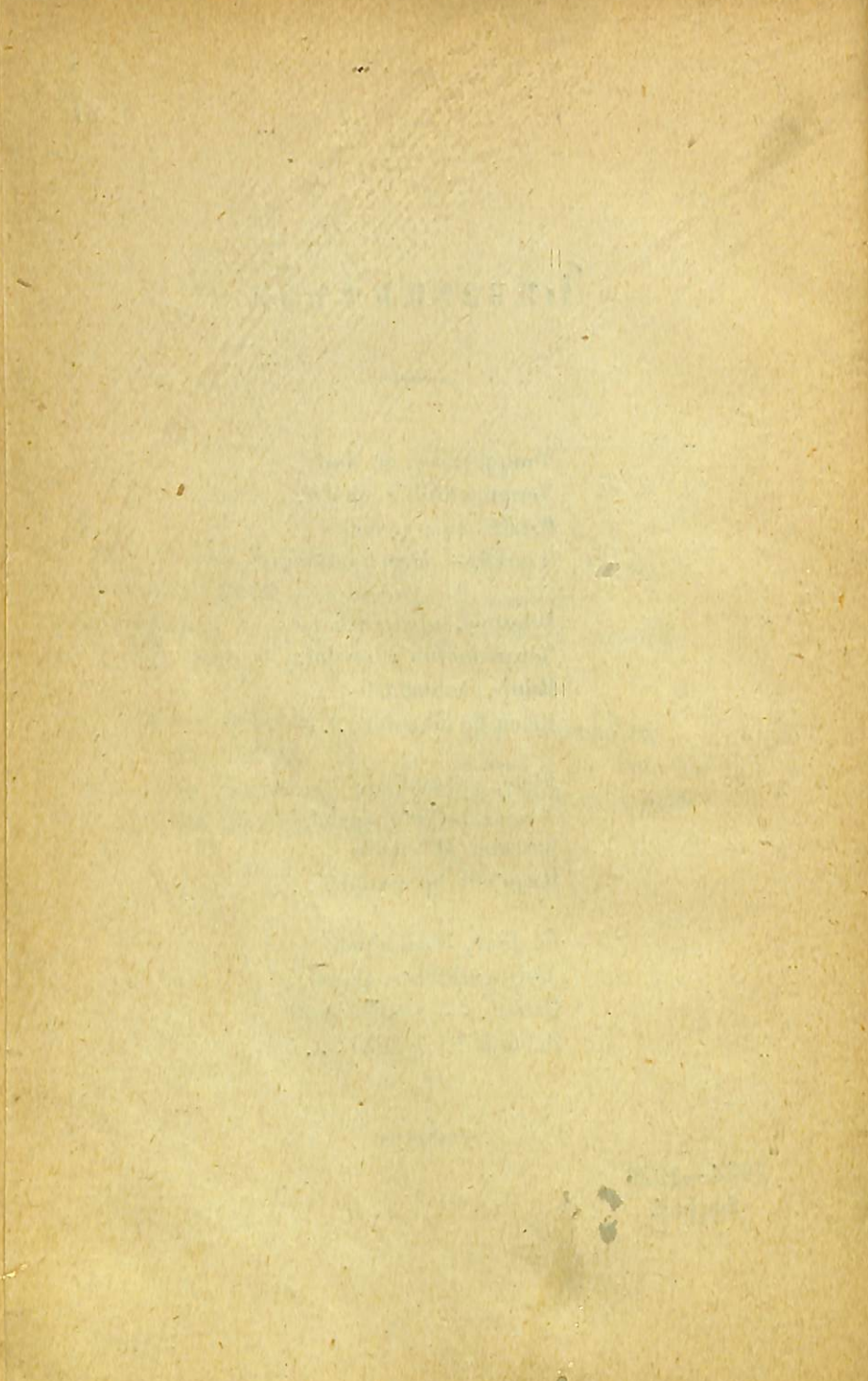
Անքարք, սեւեռուն
 Նայուածքնե՛ր գիտեմ,
 Անքիւ, անանուն
 Երազ կը հիւսեն . . . :

Զինջ, լուսափրփր
 Նայուածքնե՛ր գիտեմ,
 Կարծես քե՛ Վնիս
 Արցունք կը քափեն . . . :

Ու խոր, հեզական
 Նայուածքնե՛ր գիտեմ,
 Որոնք՝. — «ամեն իրան
 Ունայն է» կ'ըսեն . . . :

1924—1928

Ֆիլիպէ

35270
35271
35272

